

EEN BIJZONDERE BEZIENSWAARDIGHEID

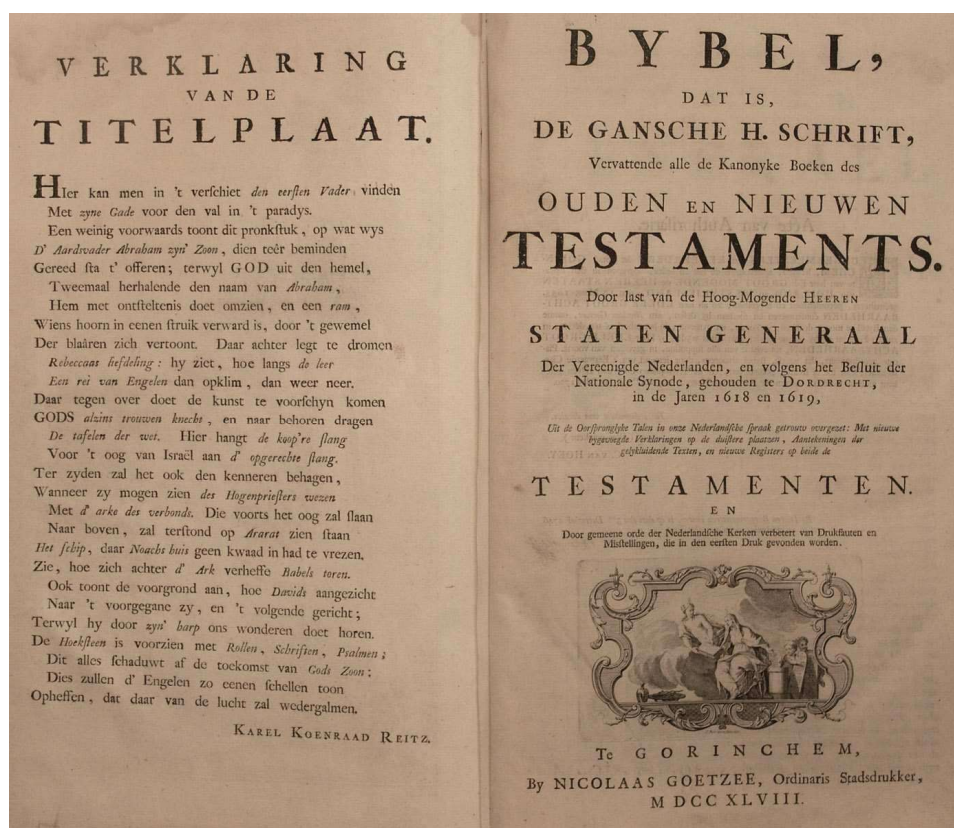
De statenbijbel in de Oude Kerk

Zondag 5 november 2006 was voor de leden van de Protestantse Gemeente in Borne een bijzondere dag. Op initiatief van J. Hoogenboom waren de etsen uit de statenbijbel van Goetzee gefotografeerd en in een aparte uitgave gebundeld. Dit kijkboek werd op 5 november officieel gepresenteerd tijdens een toespraak door de voorzitter van het College van Kerkmeesters B. Slotman. Daarmee was de Oude Kerk weer een prachtig juweel rijker.

Drie Statenbijbels

De Oude Kerk bezit drie statenbijbels: een uitgave van Van Ravenstein uit 1661, een uitgave van Goetzee uit 1748 en een uitgave van Keur uit 1755. Alle drie gaan ze terug op de oorspronkelijke uitgave van 1637, waaraan op initiatief van de Dordsche Synode en op last

van de Staten-Generaal, een groot aantal theologen meer dan twintig jaar lang had gewerkt. De bijbel is geschreven in het dialect van de streek die in die tijd het economische en culturele centrum was: Holland. Het Hollands werd de taal die voor de hele republiek als standaardtaal moest gelden. De statenbijbel is bij die ontwikkeling van buitengewoon groot belang geweest. In de meeste gezinnen bezat men zo'n bijbel en er werd twee keer per dag uit voorgelezen.

Titelpagina van de bijbel uit 1748

De statenbijbel van Goetzee

Van de drie bijbels die de Oude Kerk bezit is die van Goetzee heel bijzonder. De Gorinchemse drukker maakte namelijk een selectie van ongeveer vijfenzeventig etsen uit de in 1712 uitgegeven "Schriftuurlijke geschiedenissen en gelijkenissen in konstplaat en rijmen vertoond" vervaardigd door Joannes Luiken (1649-1712) in samenwerking met zijn zoon. Luikens 'Geschiedenissen' bevat driehonderd zevenendertig etsen met onderwerpen uit het oude en nieuwe testament met daarnaast de erbij horende geschiedenis in dichtvorm. Goetzee zal voor deze kostbare overname geen rechten hebben betaald. Eenmaal gedrukte boek-en waren 'vogelvrij'. Opvallend is dat de drukker bij zijn selectie een voorkeur voor

emotioneel geladen onderwerpen aan de dag legde. Zo zijn bijvoorbeeld alle etsen die Luiken

maakte over de plagen van Egypte in zijn bijbel opgenomen. Als je deze gravures met aandacht bekijkt, word je getroffen door Luikens oog voor details. Zo krijg je bijna jeuk van de ets “*Egypte met luizen gestraft*” en de ets over de sprinkhanenplaag laat een wolk van sprinkhanen zien die neerstrijken op het land. Veel opvallend realistisch weergegeven mensen met een welhaast barokke plooi van de gewaden bevolken de etsen van deze weergaloos knappe kunstenaar. Het is boeiend de nu separaat vervaardigde uitgave in de Oude Kerk te bekijken,

Ets uit de bijbel: Paulus, bekering

want de statenbijbel zelf ligt veilig opgeborgen in een glazen vitrine op een tafel die zich in het koor bevindt.

Goetzee in Bornse kerk

De Goetzebijbel is in 1921 in het bezit gekomen van de Hervormde Gemeente; het was een gift van de Vereniging Oudheidkamer Twente naar aanleiding van de restauratie van de kerk. Hoewel een kostbaar cadeau was de bijbel zelf ook dringend aan restauratie toe. De rug was kapot en de randen van de bladzijden, vervaardigd uit rietpapier, waren behoorlijk versleten. Maar geld voor restauratie was er niet en dus belandde de bijbel in eerste instantie in het archief bij de andere twee bijbels. In het begin van de jaren tachtig nam Jaap Hoogenboom, in die tijd president-kerkvoogd, het initiatief tot restauratie. Deze kon gerealiseerd worden dankzij een gift van de Gidsen van Borne en het Anjerfonds. De restauratie werd uitgevoerd door de firma Sterken uit Ugchelen die zelfs de versleten bladranden vernieuwde. In 1985 was de bijbel terug in de kerk. Maar vanwege een inbraak vond men het toch niet verstandig de bijbel open en bloot in de kerk te laten liggen en dus belandde hij weer in de kluis. Pas toen er een inbraakpreventie in de kerk was aangebracht en het kostbare bezit in een afgesloten vitrine kon worden opgeborgen kwam hij weer in de kerk te liggen op een prominente plaats in het koor. Maar, zo redeneerde Hoogenboom, met deze presentatie kon de belangstellende kerkganger of toerist niet kennis nemen van de prachtige etsen. En dus werden ze gefotografeerd en gebundeld in een kijkboek dat nu voor iedereen ter inzage ligt. Een prachtig initiatief en een waardevolle aanwinst voor de Oude Kerk.

Berend Jager